

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи
професор О.М. Власенко
« 4 » Вересень 2024р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ КОНФЛІКТУ»

Освітній рівень	<u>другий (магістерський) рівень</u>
Галузь знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u>
Спеціальність	<u>225 «Медична психологія»</u>
Освітня програма	<u>Медична психологія</u>

Робоча програма навчальної дисципліни «**Психологія конфлікту**» підготовки на другому (магістерському) рівні, галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 225 Медична психологія, для студентів 4 курсу Навчально-наукового інституту психічного здоров'я.

РОЗРОБНИКИ: Литвинова Л.В., доцентка кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, кандидат психологічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і медичної психології
Протокол від «13» червня 2024 року №22

Завідувач кафедри, професор _____ Мятяш М.М.

Робочу програму схвалено на засіданні Циклової методичної комісії з медико психологічних дисциплін
Протокол від «25» _____ 2024 року № 6

Голова циклової методичної комісії,
професор _____ Омелянович В.Ю.

Перезатверджено:

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів - 3 кредити	Галузь знань: 22 Охорона здоров'я	Вибіркова
Модулів - 1	Спеціальність: 225 Медична психологія	Рік підготовки: 4
Змістових модулів - 2		Семестр: 8
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Лекції: 10 годин
Загальна кількість годин - 90		Практичні заняття: 20 годин
Тижневих годин:- аудиторних – 4, самостійна робота студента - 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «магістр»	Самостійна робота: 60 год
		Вид контролю: диференційний залік

2. МЕТА, ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Метою навчальної дисципліни «Психологія конфлікту» є засвоєння базових знань з актуальних питань конфліктології: вивчення сутності конфліктів, структури, видів, основних функцій та динаміки їх протікання; ознайомлення з досвідом вирішення, прогнозування та запобігання різним видам конфліктів. Практико-орієнтованою метою курсу є з'ясування системи детермінант, які спричиняють появу різних видів конфліктів; визначення основних особливостей прояву конфліктів з метою побудови продуктивних людських взаєностосунків, формування навичок розв'язання конфліктів як професійно-психологічних завдань у роботі лікаря - психолога.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити студентів з актуальними психологічними проблемами управління конфліктами;
- розкрити майбутнім фахівцям ефективну методологію вирішення завдань діагностування і прогнозування конфліктів і конфліктних ситуацій;
- оволодіти навичками попередження складних і проблемних ситуацій у напрямі їх ескалації у конфліктних ситуаціях;

- отримати знання та практичні навички «виходу з конфлікту», продуктивного вирішення конфліктів та подолання конфліктних ситуацій у вирішенні професійних завдань психологічної практики.

Набуті знання та практичні уміння аналізу, запобігання та розв'язування конфліктів допоможуть володіти знаннями, передумовами та досвідом вирішення, прогнозування та запобігання різним видам конфліктів, формувати вміння та навички науково-дослідницької роботи студентів, мотивувати пізнавальну активність для творчого оволодіння основами майбутньої професії.

Здатність продемонструвати: розв'язання типових та складних задач і проблем у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, що характеризується невизначеністю умов і вимог.

Володіти навичками: аналізувати та пояснювати психологічні особливості конфліктів, ідентифікувати психологічні проблеми розв'язання конфліктних ситуацій та пропонувати шляхи їх розв'язання; застосовувати способи вирішення конфліктів у процесі професійної діяльності; доступно формулювати думку, формулювати раціональну аргументацію, дискутувати, обстоювати власну позицію, тощо.

Самостійно вирішувати: завдання, пов'язані з пошуком інформації з різних джерел, для вирішення професійних завдань; практичні задачі, пов'язані з професійним самовдосконаленням; завдання розробки програми з даного курсу тощо.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти України другий (магістерський) рівень вищої освіти забезпечує набуття студентами наступних компетентностей:

Загальні:

ЗК 1 Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2 Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

ЗК 3 Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 8 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 9 Здатність працювати в команді.

ЗК 10 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11 Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 14 Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні:

СК 1. Здатність до збирання та критичного опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

СК 12. Здатність до практичного використання психологічного впливу та психотерапії.

СК 14. Здатність до здійснення просвітницької роботи серед населення та медичних працівників.

СК 15. Здатність до проведення психологічної реабілітації населення.

Результати навчання з дисципліни:

РН 1. Обирати та застосовувати надійний діагностичний та психодіагностичний інструментарій для вирішення конфліктів в медико-психологічній практиці.

PH 10. Відшукувати необхідну інформацію у професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення медичної практики.

PH 15. Приймати ефективні рішення, у тому числі, в умовах невизначеності.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Модуль 1. «Психологія конфлікту».

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи конфлікту як специфічного різновиду взаємодії.

Тема 1. Предмет конфліктології як науки.

Конфліктологія як галузь психологічного знання: визначення предмету, мети та завдань. Функції конфліктології в суспільстві. Конфліктологія в системі наук. Історія становлення конфліктології. Особливості становлення конфліктології в Україні.

Поняття конфлікту та визначення його сутності з позицій функціональної теорії (Т. Парсенс); теорії соціальних груп (Д. Морено); теорії конфліктного функціоналізму (Л. Козер); діалектичної теорії конфлікту (Р. Дарендорф); теорії конфлікту як невід'ємного атрибуту сучасного світу (Г. Зіммель). Сутність поняття «конфлікт» як задоволення потреб у „теорії поля” (К. Левін); конфлікт як несумісність когнітивних систем і пізнавальних стратегій опонентів у когнітивній концепції конфлікту (М. Дойч); конфлікт з позицій психоаналітичних уявлень про природу індивіда (З. Фройд, К. Горні, Е.Берн).

Основні ознаки, джерела, необхідні умови та причини виникнення конфлікту. Функції конфліктів (за Л. Козером).

Структура конфлікту (за Л.А. Петровською): суб'єкти конфлікту, предмет конфлікту («зона розбіжностей»), образ конфліктної ситуації, мотиви, дії учасників конфлікту (стратегія поведінки у конфліктній взаємодії), наслідки конфліктних дій. Динаміка протікання конфлікту (основні етапи та фази конфлікту).

Класифікація конфліктів: за кількістю суб'єктів, що приймають участь у конфліктній взаємодії; за сферами, в яких проявляються конфлікти; за ступенем тривалості і напруженості; за соціальними наслідками; за джерелом виникнення; за змістом; за формою виявлення; за типом розв'язання; за критерієм істинності або достовірності тощо.

Тема 2. Методи дослідження конфліктів.

Методологічні принципи дослідження конфліктів. Основні вимоги до методів дослідження конфліктів. Психологічні методи конфліктологічних досліджень: методи вивчення й оцінки особистості; методи вивчення та оцінки соціально-психологічних явищ у групах; методи діагностики та аналізу конфліктів; методи управління конфліктами.

Основні етапи вивчення конфліктів (за В.А. Ядовим). Складання програми конфліктологічного дослідження: методологічна та процедурна частини.

Особливості діагностики конфліктної особистості, що базується на системному вивченні біологічної підструктури, підструктури психічних процесів та їхніх функцій, підструктури особливостей характеру та підструктури професійної спрямованості.

Тема 3. Внутрішньоособистісний конфлікт: особливості, причини, види та моделі поведінки.

Поняття внутрішньоособистісного конфлікту, його особливості та функції. Основні психологічні концепції внутрішньоособистісних конфліктів. Проблема

внутрішньоособистісних конфліктів у поглядах З. Фрейда. Теорія комплексу неповноцінності А. Адлера. Вчення про екстраверсії та інтроверсії К. Юнга. Концепція «екзистенціальної дихотомії» Е. Фромма. Теорія психоаналітичного розвитку Е. Еріксона. Мотиваційні конфлікти К. Левіна. Теорія когнітивного дисонансу Л. Фестингера. Теорія потреб А. Маслоу.

Динаміка внутрішньоособистісного конфлікту. Причини виникнення внутрішньоособистісного конфлікту. Класифікація внутрішньоособистісних конфліктів: за сферами прояву у психічному житті людини (мотиваційні, когнітивні, рольові); за деструктивними наслідками впливу на психіку – невротичні конфлікти (за В.Н.Мясищевим). Форми прояву внутрішньоособистісних конфліктів та їхні симптоми: неврастенія, ейфорія, регресія, проєкція, номадизм, раціоналізм. Поняття про психологічний механізм захисту та його роль в ескалації внутрішньоособистісного конфлікту.

Способи вирішення внутрішньоособистісного конфлікту та їхній зміст: компроміс, втеча, переорієнтація, сублимація, ідеалізація, витиснення, корекція. Розв'язання внутрішньоособистісного конфлікту з позицій гуманістичної психології (К. Роджерс, А. Маслоу).

Тема 4. Міжособистісні конфлікти. Види і причини конфліктів у міжособистісній взаємодії.

Поняття міжособистісного конфлікту. Психологічні ознаки міжособистісного конфлікту. Сфери прояву міжособистісних конфліктів (колектив, сім'я, система «громадянин-суспільство», дифузна група) та специфіка прояву їхніх причин і чинників (за А. Лінкольном). Моделі природи виникнення конфліктних міжособистісних стосунків (О. Бандурка, В. Друзь).

Основні підходи у вивченні міжособистісних конфліктів. Мотиваційний підхід (М.Дойч, Л.Козер, Г.Зіммель, Дж.Бертон). Когнітивний підхід (М. Крогіус, Н. Фригіна). Діяльнісний підхід (Ф. Бородін, М. Іванов, Л. Петровська, Н. Пов'якель, М. Пірен). Організаційний підхід (Н. Грішина, О. Єршов, Р. Блейк, Л. Карамушка) та інші.

Класифікація міжособистісних конфліктів: за сферою їхнього існування – колектив (організація), сім'я, суспільство; за інтенсивністю; за способом вирішення; за напрямком дії; за сферами прояву у психічному житті людини – мотиваційні (конфлікти інтересів), когнітивні (ціннісні конфлікти), рольові конфлікти; за ефектом та функціональними наслідками; за змістом тощо.

Стилі поведінки у міжособистісній конфліктній взаємодії (за К. Томасом, Р. Кілменом). Специфіка управління міжособистісними конфліктами. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки (за Дж.Скоттом) у конфліктній взаємодії. Зміна свого ставлення до проблемної ситуації. Психологія конструктивної критики. Методи психокорекції конфліктної поведінки. Формування комунікативної компетентності як передумови попередження й ефективного розв'язання міжособистісних конфліктів.

Тема 5. Внутрішньогрупові та міжгрупові конфлікти: причини виникнення та їх види.

Соціальні групи. Рівні розвитку групи та їхній вплив на конфліктність внутрішньогрупових взаємин (Л. Уманський, А. Петровський, М. Обозов). Поняття внутрішньогрупових конфліктів. Психологічні особливості внутрішньогрупових

конфліктів. Соціальна позиція, соціальний статус, внутрішня установка, соціальна роль, групові норми. Основні функції та форми проявів внутрішньогрупових конфліктів.

Причини виникнення внутрішньогрупових конфліктів. Теорії групової динаміки щодо причин, які породжують внутрішньогрупові конфлікти (К.Левін, М.Дойч, Р.Бейлз, Г.Ньюком, Дж.Морено).

Поняття міжгрупових конфліктів та їхні особливості. Зміст образу конфліктної ситуації у міжгрупових конфліктах. «Деіндивідуалізація» взаємного сприйняття, міжгрупова дискримінація, внутрішньогруповий фаворитизм та групова атрибуція. Основні функції міжгрупових конфліктів.

Основні підходи у вивченні міжгрупових конфліктів. Мотиваційний підхід (З. Фройд, Берховиць). Феномени аутгрупової ворожості (З. Фройд) та відносної депривації (Берховиць). Ситуативний підхід (М.Шериф, Д.Майерс, Д.Кембелл, М.Дойч). Когнітивний підхід (Г.Теджфел).

Класифікація міжгрупових конфліктів та причини їхнього виникнення. Форми протікання міжгрупових конфліктів.

Змістовий модуль 2. Психологічні особливості вирішення конфліктів та використання психотехнологій розв'язання конфліктів медико-психологічній практиці.

Тема 6. Технології попередження групових конфліктів та їхнє конструктивне розв'язання.

Шляхи та способи вирішення внутрішньогрупових конфліктів. Соціально-психологічний клімат групи. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки сприятливого соціально-психологічного клімату у колективі (групі). Специфіка діяльності психолога щодо оптимізації соціально-психологічного клімату у колективі (групі).

Способи розв'язання міжгрупових конфліктів. Роль лідера у групі та у розвитку міжгрупових конфліктів. Стили лідерства. Теорії лідерства (Макгрегор, Оуши).

Тема 7. Сімейні конфлікти: аналіз, попередження та шляхи їх вирішення шляхом медико –психологічної допомоги.

Конфлікти у сім'ї та їхні особливості. Чинники конфліктності у сімейних стосунках. Соціальні та психотравмуючі наслідки сімейних конфліктів. Класифікація сімейних конфліктів: за суб'єктами конфліктної взаємодії; за джерелом; за характером поведінки одного із суб'єктів взаємодії; за способом вирішення тощо. Кризові періоди у розвитку сім'ї; попередження сімейних конфліктів та їхнє розв'язання. Особливості сімейних конфліктів; причини конфліктів у сім'ї; Способи запобігання сімейним конфліктам. Основні форми вирішення сімейних конфліктів.

Вирішення сімейних конфліктів психотерапевтичними методами впливу. Використання рольових ігор, психодрами для оптимізації стосунків у сім'ї. Конфлікти між батьками і дітьми. Причини та способи розв'язання конфліктів у подружніх стосунках. Соціальні чинники мікро- і макросередовища, які обумовлюють сімейні конфлікти.

Тема 8. Попередження та вирішення конфліктів у медичних і педагогічних закладах.

Поняття організації. Медичний заклад як організація. Соціально-психологічна характеристика конфліктів в організації (за Н.В. Грішиною). Типи конфліктів у медичних

зкладах та основні причини їхнього виникнення. Специфіка прояву причин виникнення конфліктів між лікарем і пацієнтом; між медсестрою і пацієнтом. Соціально-психологічні та соціально-культурні джерела конфліктів у медичних закладах. Медична етика та деонтологія як кодекс поведінки працівників медичних закладах.

Психологічний аспект управління конфліктами у медичних закладах. Попередження конфліктів у медичних колективах на основі контролю за рівнем соціальної напруженості.

Поняття педагогічного конфлікту та його особливості. Професійна відповідальність, виховний вплив ситуацій конфліктної взаємодії та помилки педагога. Різновиди конфліктів у педагогічному процесі та причини їхнього виникнення. Типові «горизонтальні» та «вертикальні» конфлікти у педагогічних колективах. Управлінські та адміністративні конфлікти в умовах освітнього закладу. Види та причини конфліктів між педагогом і вихованцем (за М.Рибаковою). Види, причини та особливості конфліктів в учнівському та студентському колективах. Психологічна шкільна дезадаптація. Особливості конфліктів у системі «педагог-педагог». Конфліктність педагога як чинник виникнення конфліктів у педагогічному процесі (Т.Марголіна).

Специфіка управління педагогічними конфліктами. Роль педагога і психолога у попередженні та ефективному вирішенні конфліктів. Методи попередження та розв'язання педагогічних конфліктів.

Тема 9. Психологія переговорів по розв'язанню конфліктів.

Переговорний процес, його функції та основний зміст. Моделі поведінки партнерів під час переговорів («Унікаючий», «Поступливий», «Заперечуючий», «Наступаючий»). Технології спілкування у переговорному процесі. Організація переговорів, допомога сторонам, які конфліктують в ефективному обміні думками, у пошуці і прийнятті конструктивного рішення, в оформленні домовленості.

Особливості кризової комунікації. Бар'єри комунікації у конфлікті. Технології управління емоціями під час переговорів. Правила самоконтролю емоцій (емоційна витримка, раціоналізація емоцій та підтримання високої самооцінки) та їх застосування у переговорному процесі.

Маніпулятивні технології у переговорному процесі. Технології стратегій («виграш-виграш», «програш-програш», «програш-виграш», «виграш-програш») та тактик переговорного процесу («видиме співробітництво», «дезорієнтація партнера», «провокація почуття жалю у партнера», «ультимативна тактика», «лавірування резервами поступок»). Методи та прийоми запобігання та нейтралізації негативним вербальним і невербальним впливам під час переговорів. Ознаки конструктивної бесіди і переговорів. Методи творчого розв'язання конфліктних ситуацій під час переговорів.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	Л	П	СРС
Модуль 1. Психологія конфлікту				
Змістовий модуль 1. Психологія конфлікту				

1. Предмет конфліктології як науки.	10	2	2	6
2.Методи дослідження конфліктів.	8	0	2	6
3.Внутрішньоособистісний конфлікт: особливості, причини, види та моделі поведінки.	10	2	2	6
4.Міжособистісні конфлікти. Види таі причини конфліктів у міжособистісній взаємодії.	10	2	2	6
5. Внутрішньогрупові та міжгрупові конфлікти: причини виникнення та їх види.	8	0	2	6
Змістовий модуль 2. Психологічні особливості вирішення конфліктів та використання психотехнологій розв'язання конфліктів медико-психологічній практиці.				
6. Технології попередження конфліктів та їхнє конструктивне розв'язання.	10	2	2	6
7. Сімейні конфлікти: аналіз, попередження та шляхи їх вирішення шляхом медико –психологічної допомоги.	8	0	2	6
8. Попередження і вирішення конфліктів у медичних і педагогічних закладах.	8	0	2	6
9. Психологія переговорів із розв'язання конфліктів.	18	2	4	12
ВСЬОГО ГОДИН:	90	10	20	60

5. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ п.п.	Тема	К-ть годин
1.	Предмет конфліктології як науки. Методи дослідження конфліктів.	2
2.	Внутрішньо особистісний конфлікт: особливості, причини, види та моделі поведінки.	2
3.	Міжособистісні конфлікти. Види таі причини конфліктів у міжособистісній взаємодії. Внутрішньогрупові та між групові конфлікти	2
4.	Технології попередження конфліктів та їхнє конструктивне розв'язання.	2
5.	Психологія переговорів по розв'язанню конфліктів.	2

ВСЬОГО ГОДИН:	10
----------------------	-----------

6. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Психологія конфлікту» семінарські заняття не заплановані.

7. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п.п.	Тема	К-ть годин
1.	Предмет конфліктології як науки.	2
2.	Методи дослідження конфліктів.	2
3.	Внутрішньоособистісний конфлікт: особливості, причини, види та моделі поведінки.	2
4.	Міжособистісні конфлікти. Види і причини конфліктів у міжособистісній взаємодії.	2
5.	Внутрішньогрупові та між групові конфлікти: причини виникнення та їх види.	2
6.	Технології попередження конфліктів та їхнє конструктивне розв'язання.	2
7.	Сімейні конфлікти: аналіз, попередження та шляхи їх вирішення шляхом медико –психологічної допомоги.	2
8.	Попередження і вирішення конфліктів у медичних і педагогічних закладах.	2
9.	Психологія переговорів із розв'язання конфліктів.	4
	ВСЬОГО ГОДИН:	20

8. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Психологія конфлікту» лабораторні заняття не заплановані.

9. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п.п.	Тема	К-ть годин
1.	Предмет конфліктології як науки.	6
2.	Методи дослідження конфліктів.	6
3.	Внутрішньоособистісний конфлікт: особливості, причини, види та моделі поведінки.	6
4.	Міжособистісні конфлікти. Види і причини конфліктів у міжособистісній взаємодії.	6
5.	Внутрішньогрупові та між групові конфлікти: причини виникнення та їх види.	6

6.	Технології попередження групових конфліктів та їхнє конструктивне розв'язання.	6
7.	Сімейні конфлікти: аналіз, попередження та шляхи їх вирішення шляхом медико –психологічної допомоги.	6
8.	Попередження і вирішення конфліктів у медичних і педагогічних закладах.	6
9.	Психологія переговорів із розв'язання конфліктів.	12
	ВСЬОГО ГОДИН:	60

10. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі - ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. На індивідуальну роботу відводяться бали з поточного контролю за рішенням кафедри. Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові за різні види індивідуальних завдань і додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вид ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ - підготовка повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем.

1. Категорії проблемного поля у описі конфліктів: сутність конфлікту, умови конфлікту, суб'єкт конфлікту, сторони конфлікту.
2. Етапи та етапи процесу конфлікту: доконфліктна ситуація, інцидент, ескалація, кульмінація, завершення конфлікту, постконфліктна ситуація.
3. Об'єктивний суб'єктивний характер конфліктів.
4. Соціально-психологічні причини конфліктів.
5. Акцентуації характеру та конфлікт.
6. Загальна характеристика внутрішньо особистісного конфлікту.
7. Різні підходи до розуміння внутрішньо особистісного конфлікту.
8. Внутрішні конфлікти та суїцидальна поведінка.
9. Психологічні умови профілактики та вирішення внутрішніх конфліктів.
10. Взаємозв'язок міжособистісних конфліктів з внутрішніми конфліктами особистості.
11. Сучасні конфлікти в суспільстві: сутність, зміст та форма прояву.
12. Рушійні сили та мотивація конфліктів у суспільстві.
13. Рівні економічних конфліктів у сучасному суспільстві.
14. Війна як конфлікт.
15. Суспільні конфлікти та особливості їх прояву в сучасному публічному просторі.
16. Шляхи ефективного подолання та конструктивного вирішення конфлікту.

17. Причини виникнення конфліктів у системі «лікар-пацієнт».
18. Причини виникнення конфліктів у системі «медсестра-пацієнт».
19. Процес переговорів як спосіб вирішення конфліктів.
20. Рівні реагування на конфліктні проблеми (енергетика, соматичний, внутрішній світ, поведінковий, несвідомий).
21. Особливості адаптивного та дезадаптованого захисту в конфлікті.
22. Енергія емоцій у переговорах, її прояви та основні характеристики.
23. Основні характеристики стереотипу емоційної поведінки.
24. Основний алгоритм вирішення конфліктів (оцінка готовності, аналіз причин та можливих альтернатив вирішення конфліктних ситуацій).

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації: а) словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), пояснення, розповідь, бесіда; б) наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація; в) практичні: вправи;

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі;

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою й інтернет-ресурсами; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

12. МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ, РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на практичних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань студентів є: систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання творчих завдань та розв'язання задач; виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль знань, вмінь та навичок студентів передбачає застосування таких видів: тестові завдання; розрахункові завдання; обговорення проблеми, дискусія; аналіз конкретних ситуацій (поданих у вигляді усного, текстового або графічного матеріалу); ділові ігри (кейс-методи); презентації результатів роботи; інші.

Кінцевий контроль, форма кінцевого контролю – **диференційний залік (ДЗ)** передбачає визначення рівня сформованих знань і навичок. Його проводять по завершенню вивчення дисципліни. Форма проведення (ДЗ) визначається навчальною робочою програмою. При встановленні оцінки за дисципліну враховують накопичену студентом кількість балів за поточне навчання. Допуском до складання (ДЗ) є 75% відвідування навчальних аудиторних занять, в тому числі і лекцій. Студент складає ДЗ з **тією кількістю балів**, яку він накопичив впродовж **поточного навчання**. Форма проведення ДЗ та вид завдань визначаються навчальною (робочою) програмою з дисципліни та регламентом кафедри. Зарахування кредиту за вивчену дисципліну здійснюється при умові накопичення загальної кількості отриманих студентом балів, що має бути не меншою за мінімальну, яка визначена робочою навчальною програмою з дисципліни і відповідає мінімальному значенню оцінки **Е**, а отже, **складає 111 балів**. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність – 200 балів за шкалою ECTS.

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю здійснюється за 200 бальною системою контролю знань, прийнятого в університеті та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях.

Оцінювання знань із дисципліни проводять за відповідною шкалою:
ШКАЛА ECTS

Успішність навчання студентів визначається за шкалою ECTS, яка є 7-бальною. 5-бальна нормована для успішних студентів

Оценка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
170-200	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
155-169	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
140-154		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
125-139	Задовільно	D	Задовільно (непогане, але зі значною кількістю недоліків)
111-124		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
60-110	Незадовільно	Fx	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-59		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою програми для вивчення теми. Студент повинен отримати **оцінку з кожної теми**. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок				Виконання індивідуального завдання
			Традиційні оцінки				
			"5"	"4"	"3"	"2"	
Модуль 1 90/3,0	1	10	19	15	11	0	10

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою, і визначатися кількістю тем у модулі. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Самостійну роботу студентів оцінюють під час поточного контролю на практичному занятті.

Загальне оцінювання модуля дисципліни.

Поточна успішність максимальна – 200 б. Тем практичних занять – 10	Диф.залік (ДЗ)
Змістовий модуль 1 –10 тем 1 тема – 19 балів Разом –190 балів Індивідуальна робота – 10 балів	Диф.залік
РАЗОМ сума балів	200

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчально-методичний комплекс вивчення дисципліни складається з: робочої програми навчальної дисципліни, програми навчальної дисципліни, ілюстративних матеріалів. До його складу також входять: список рекомендованої літератури, мультимедійний лекційний матеріал, опорні конспекти практичних занять, документальні фільми.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО і ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ КОНФЛІКТУ».

1. Предмет та завдання конфліктології
2. Класифікація конфліктів
3. Види конфліктів та їх відмінність за суб'єктами конфліктної взаємодії.
4. Діяльнісний підхід у вивченні міжособистісних конфліктів.
5. Способи подолання внутрішньо особистісних конфліктів.
6. Способи врегулювання внутрішньо особистісних конфліктів.
7. Конструктивна та деструктивна роль внутрішньо особистісних конфліктів у розвитку особистості.
8. Когнітивний підхід у вивченні міжособистісних конфліктів (Класифікація за направленістю суб'єктів).

9. Компроміс, емпатія – як методи розв'язання конфліктів.
10. Комунікативна компетентність та її роль у роботі медпрацівника.
11. Конфліктні ситуації під час переговорів: способи розв'язання та подолання.
12. Основні стратегії і тактики під час переговорів.
13. Конфліктність та конфліктні типи поведінки.
14. Класифікація сімейних конфліктів. Основні причини, які породжують сімейні конфлікти.
15. Поняття сімейних конфліктів та їх особливості.
16. Моделі поведінки у сімейному конфлікті.
17. Попередження і вирішення родинних конфліктів.
18. Причини подружніх конфліктів.
19. Мотиваційний підхід у вивченні міжособистісних конфліктів.
20. Соціальні чинники мікро- і макросередовища, які обумовлюють сімейні конфлікти.
21. Використання рольових ігор, психодрами для оптимізації стосунків у сім'ї.
22. Основні деструктивні наслідки внутрішньо особистісного конфлікту.
23. Основні моделі поведінки під час переговорного процесу, їхня характеристика.
24. Переговори як форма розв'язання конфлікту.
25. Особливості конфлікту «особистість-група».
26. Особливості суб'єктивного змісту образу конфліктної ситуації міжгрупового конфлікту.
27. Охарактеризуйте функціональну роль конфліктів у суспільстві.
28. Попередження та вирішення конфліктів у медичних закладах.
29. Поясніть поняття «групова атрибуція».
30. Причини виникнення конфліктів у медичних закладах.
31. Причини виникнення конфліктів у системі «лікар-пацієнт».
32. Причини виникнення конфліктів у системі «медсестра-пацієнт».
33. Причини конфліктів між батьками і дітьми.
34. Причини конфлікту між керівником і колективом, який він очолює.
35. Різновиди конфліктів у медичних закладах.
36. Роль лідерів груп у розвитку, прояві і профілактиці міжгрупових конфліктів.
37. Специфіка управління конфліктами між особистістю та групою.
38. Способи подолання внутрішньо особистісного конфлікту.
39. Способи врегулювання міжособистісних конфліктів.
40. Стил поведінки у конфлікті за К. Томасом і Р. Кілменом.
41. Соціально-психологічний клімат у групі (колективі) та його вплив на продуктивність праці.
42. Сфери прояву міжособистісних конфліктів.
43. Типи конфліктів в організації.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. для студентів, аспірантів і викл. вищ. закл. освіти України /Г.І.Луцишин. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2018. 200с.
2. Конфліктологія /Д.В. Коваленко, І.М. Шалімова, О.М. Керницький, В.А. Бурбита. Х., 2019. 196 с.
3. Психологія конфлікту. Навч. посібник. Реком. МОН України. "Долинська Л.В., Матяш-Заяц Л.П.", 2023 р. 304 с.
4. Зарицька В.В. Психологія конфлікту: навчальний посібник. 2019. 380 с.

5. Соціальна конфліктологія: підручник / Л. Й. Гуменюк; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2019. 563 с.

Додаткова література:

1. Popovych I., Kurova A. & all. Interdependence of emotionality, anxiety, aggressiveness and subjective control in handball referees before the beginning of a game: a comparative analysis/ I. Popovych, A. Kurova & all// Journal of Physical Education and Sport. – 2022. – Vol. 22 (issue 3). P. 680-689. (Scopus)
2. Курова А.В. Ситуація невизначеності у парадигмі сучасних викликів суспільства/ А.В. Курова// Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія :Психологія. – 2021. – Вип. 4. – С. 51-56.
3. Курова А.В. Психологічні особливості емоційності, агресивності та суб'єктивного контролю молоді в умовах невизначеності/ А.В. Курова// Проблеми сучасної психології: «Гельветика». – 2022. – Вип. 1 (24). – С. 53-61.Хорні К. Наші внутрішні конфлікти. Конструктивна теорія неврозу. К., 2017. 224 с.
4. Конфліктологія: навч. посіб. для вищ. військ. навч. закл. /за ред. М. П. Гетьманчука, П. П. Ткачука. Л.: ЛІСВ, 2017. 327 с.
5. Конфліктологія /Д.В. Коваленко, І.М. Шалімова, О.М. Керницький, В.А. Бурбита. Х., 2019. 196 с.
6. Цільмак О. М. Методичні матеріали до практичних (семінарських) занять з навчальної дисципліни «Психологія конфлікту». Одеса, 2020.

15. Інформаційне забезпечення:

1. <http://pidruchniki.com/>
2. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
4. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>
6. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>
7. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
8. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua>